

ชุมชนกับการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมสุขภาพตามวิถีพุทธแก่ผู้สูงอายุบ้านล้อง

หมู่ 2 ตำบลหนองหล่ม อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง

THE PARTICIPATORY PROMOTE ON HEALTH BEHAVIORS AMONG BUDDHIST
PERSPECTIVE OF BAN LONG, MOO 2, NONG LOM SUB-DISTRICT, HANG CHAT DISTRICT,
LAMPANG PROVINCE.

พระครูเกษมอินทเขต

หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต มจร.

วิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง “ชุมชนกับการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมสุขภาพตามวิถีพุทธแก่ผู้สูงอายุบ้านล้อง หมู่ 2 ตำบลหนองหล่ม อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง” ครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมสุขภาพแก่ผู้สูงอายุ 2) เพื่อศึกษาข้อปฏิบัติในการส่งเสริมสุขภาพแก่ผู้สูงอายุที่สอดคล้องกับวิถีพุทธ 3) เพื่อแสวงหารูปแบบทฤษฎีการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมสุขภาพตามวิถีพุทธ แก่ผู้สูงอายุ บ้านล้อง หมู่ 2 อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี ประกอบด้วยเชิงเอกสารและเชิงปริมาณ

ผลการวิจัย พบว่า

แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมสุขภาพแก่ผู้สูงอายุ การมีส่วนร่วมเป็นการร่วมกันของครอบครัว ชุมชน หรือสังคม เพื่อดำเนินการในกิจกรรมที่ควรทำร่วมกันด้วยความสมัครใจ เป็นพลังสำคัญในการร่วมกันจัดกิจกรรมสาธารณะ คือ หลักการสร้างความสัมพันธ์ สร้างพลังชุมชน การประสานประโยชน์ ข้อปฏิบัติในการส่งเสริมสุขภาพแก่ผู้สูงอายุที่สอดคล้องกับวิถีพุทธ พบว่า ด้านทาน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการปฏิบัติในข้อเตือนสติญาติผู้สูงอายุให้ทำใจให้สบาย ด้านศีล กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ให้ความสำคัญต่อผู้สูงอายุ โดยการพูดกับผู้สูงอายุด้วยความเมตตา กรุณา ด้วยใจจริง ด้านภาวนา กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ได้เตือนญาติผู้สูงอายุเสมอๆ ให้ระวังในเรื่องการรับประทานอาหาร และยารักษาโรค โดยต้องตรวจสอบให้เห็นชัดก่อนว่า เป็นสิ่งที่ควรรับประทานได้ ไม่มีโทษ จึงค่อยรับประทาน การส่งเสริมสุขภาพตามวิถีพุทธ แก่ผู้สูงอายุ ด้านทาน ใช้หลักการสร้างความสัมพันธ์ โดยการดูแลผู้สูงอายุอย่างใกล้ชิด การอนุเคราะห์เกื้อกูลโดยชุมชนหมั่นให้กำลังใจผู้สูงอายุ ในด้านของศีล ผู้สูงอายุมีความภูมิใจที่ได้เห็นชุมชนตระหนักถึงความสำคัญของการเป็นผู้สูงอายุที่มีคุณค่าต่อชุมชน และสังคม ด้านภาวนา ใช้ หลักการประสานประโยชน์ที่ทำให้ผู้สูงอายุรู้สึกว่าคุณค่าตนเองยังมีคุณค่า

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วม, ส่งเสริมสุขภาพ, ผู้สูงอายุ

Abstract

The research on “The Community and participation in promoting Buddhist health for the elderly in Ban Long, Section 2, Nong Lom Subdistrict, Hang Chat District, Lampang Province”, aims to; 1) to study the concept of participation in health promotion for the elderly, 2) to study the health promotion practices for the elderly in accordance with the Buddhist way, 3) to seek the theory form of participation in promoting Buddhist health for the elderly in Ban Long, Section 2, Nong Lom Subdistrict, Hang Chat District, Lampang Province. This research is a mixed methods research consisting of documents and quantitative.

The research found that;

The concept of participation in health promotion for the elderly participation is the sharing of family, community, or society in order to carry out activities that should be done voluntarily together. It is an important force in organizing public events, which is the principle of building relationships, creating community power, and coordinating benefits.

The practices for health promotion for the elderly in accordance with the Buddhist way found that, in term or Dāna (Giving), most of the sample groups had practiced in reminding elderly relatives to feel comfortable. In Sīla (Precepts), most of the sample groups give importance to the elderly by speaking to the elderly with kindness and compassion. In term of Bhāvanā (Spiritual cultivation), most of the samples groups had always reminded the elderly relatives to be carefully about eating and medicine by checking clearly before eating.

The promoting Buddhist health in the elderly in Dāna uses the principles of relationship building by caring for the elderly closely and supporting the community by encouraging the elderly. In terms of Sīla (precepts), the elderly are proud that the community realizes the importance of being a valuable elderly for the community and society. In term or Bhāvanā uses the coordination principle to make the elderly feel that they are valuable.

Keywords: participation, health promotion, elderly

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

อัตราการเพิ่มของจำนวนผู้สูงอายุ ในที่สังคมกำลังเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วเวลานั้นย่อมเป็นผลให้สังคม มีภาระที่ต้องดูแลเพิ่มขึ้น ในเรื่องการดูแลสุขภาพพยาบาล การรักษาสุขภาพอนามัย เงินสวัสดิการ เงินบำเหน็จบำนาญ การจัดบริการด้านที่พักอาศัย รวมไปถึงการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตให้แก่ผู้สูงอายุ ประเทศไทยให้ความสำคัญกับผู้สูงอายุ เห็นได้จากจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 มุ่งเน้นการพัฒนาคนทุกช่วงวัยให้เข้าสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน ให้ความสำคัญกับการพัฒนาผู้สูงอายุให้มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ และสังคม มีคุณภาพ มีคุณค่า สามารถ ปรับตัวเท่าทันการเปลี่ยนแปลง เป็นพลังในการพัฒนาสังคม (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 2555 – 2559) โดย 1. ส่งเสริมการสร้างรายได้และการมีงานทำในผู้สูงอายุ โดยกำหนดลักษณะประเภทงานและอัตราค่าจ้างที่เหมาะสม ควบคู่กับการเพิ่มพูนความรู้ทักษะทั้งด้านวิชาการและการใช้สื่อการเรียนรู้สมัยใหม่ให้แก่ ผู้สูงอายุ เพื่อการประกอบอาชีพ และการพัฒนาตัวเองอย่างต่อเนื่อง 2. ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการนำความรู้และประสบการณ์ของผู้สูงอายุที่เป็นคลังสมองของชาติทั้งภาครัฐและเอกชน ประชาชนชาวบ้าน ผู้มีความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น มาใช้ประโยชน์ในการพัฒนาชุมชน ท้องถิ่น และประเทศ 3. ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุสามารถพึ่งตนเอง โดยการปรับปรุงสภาพแวดล้อมและความจำเป็นทาง กายภาพ ให้เหมาะกับวัย และการพัฒนาระบบการดูแลสุขภาพในรูปแบบที่หลากหลาย ทั้งในด้านการจัดการบริการสุขภาพ และสวัสดิการสังคมอย่างบูรณาการ โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนอย่างต่อเนื่องรวมทั้งพัฒนาชุมชนที่มีศักยภาพและความพร้อม ให้เป็นต้นแบบของการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุเพื่อขยายผลไปสู่ชุมชนอื่น

การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม สังคมไทยมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วจากสังคมเกษตรกรรมเปลี่ยนเป็นสังคมอุตสาหกรรม ความเจริญก้าวหน้ามีมากขึ้น ลูกหลานเริ่มมีเจตคติต่อผู้สูงอายุเปลี่ยนไป ผู้สูงอายุมีคุณค่าลดลง เพราะไม่ต้องพึ่งพาการถ่ายทอดความรู้ อาชีพ และประสบการณ์เหมือนในอดีต ผู้สูงอายุมีประโยชน์เพียงเป็นคนเฝ้าบ้าน ช่วยดูแลลูกหลาน การเคารพนับถือและการกตัญญูรู้คุณมีน้อยลง มโนทัศน์ของคนส่วนใหญ่ในสังคมเปลี่ยนแปลง ยึดถือด้านวัตถุนิยม คือ เศรษฐกิจเป็นสำคัญ วัตถุนิยมของคนโดยอาศัยความสามารถในการทำงานหาเงิน ดังนั้น ผู้สูงอายุจึงถูกมองว่าขาดคุณค่า ขาดความสามารถ ทำให้ผู้สูงอายุแยกตัวเองออกจากสังคม กลายเป็นสมาชิกกลุ่มน้อย และอาจมีบุคลิกภาพเปลี่ยนแปลงไปตามแบบอย่างของสมาชิกกลุ่มน้อย คือ มีอารมณ์อ่อนไหวง่าย ใจน้อย มีความรู้สึกไม่มั่นคงปลอดภัย คิดถึงแต่ตนเอง มีความวิตกกังวลสูง โกรธง่าย พึ่งพาอาศัยผู้อื่นมากขึ้น การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ อาจมากขึ้นน้อยแตกต่างกันขึ้นกับสภาวะเหตุการณ์สิ่งแวดล้อม และภาวะวิกฤต ซึ่งแต่ละคนกำลังเผชิญอยู่ ความสามารถในการเผชิญกับปัญหา ความรู้สึกมีคุณค่ามีศักดิ์ศรีของตนเอง ปรัชญาในการดำเนินชีวิต ความเชื่อ ความหวัง และความรู้สึกมั่นคงปลอดภัยในสังคม ในรายที่มีแรงกดดันมากๆ และไม่สามารถปรับตัวได้ บุคลิกภาพจะเสียมากขึ้น

กลายเป็นภาระต่อสังคม ก่อให้เกิดปัญหาทางจิตอาจทำลายตัวเองและผู้อื่นได้ (บุษยา สังขชาติ, วรธรณ จันทวีเมืองและสุรียพร ชูแสง, มปป.)

ในสภาพปัจจุบันนี้ ทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ส่งผลให้ครอบครัวที่มีขนาดใหญ่ซึ่งมีปู่ ย่า ตา ยาย มี แนวโน้มลดลง ในขณะที่ผู้สูงอายุมีมากขึ้น จึงทำให้ผู้สูงอายุที่จำเป็นต้องพึ่งพาอาศัยลูกหลานที่ละทิ้งไร่นาไปทำงานในเมือง ทำให้ผู้สูงอายุในครอบครัวประสบปัญหาด้วย นอกจากนี้ ค่านิยมของสังคมได้จำกัดบทบาทของผู้สูงอายุไว้เพียงการไปวัด ฟังเทศน์ ช่วยดูแลเฝ้าบ้านและเลี้ยงหลานเท่านั้น โดยมองข้ามคุณค่าของความรู้และประสบการณ์ที่ผู้สูงอายุได้สะสมมาตลอดชีวิต โดยเฉพาะความรู้ด้านวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี คุณธรรมและจริยธรรม หากมีการถ่ายทอดและรับไว้อย่างเหมาะสมก็จะทำให้ได้ประโยชน์จากผู้สูงอายุและเป็นการเพิ่มบทบาทผู้สูงอายุ ให้กับครอบครัวและสังคมอีกด้วย

ชุมชนบ้านล้อง ตั้งอยู่ในหมู่ที่ 2 ตำบลหนองหล่ม อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง มีครัวเรือนจำนวน 193 ครัวเรือน มีประชากร จำนวน 640 คน จำแนกเป็นชาย จำนวน 334 คน และหญิงจำนวน 306 คน มีประชากรผู้สูงอายุ (อายุ 60 ปีขึ้นไป) จำนวน 107 คน (ข้อมูล อสม.บ้านล้อง 2561) ประชากรส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก เช่น ทำนา ทำไร่ และอาชีพอื่นๆ เช่น รับจ้าง และอุตสาหกรรมครัวเรือน เป็นต้น ประชากรที่ว่างงาน ส่วนมากเป็นแรงงานภาคเกษตรนอกฤดูกาล เนื่องจากประชากรส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรม ซึ่งต้องใช้กำลังแรงงานอย่างมากในการประกอบอาชีพ เมื่อเข้าสู่วัยผู้สูงอายุ ไม่มีกำลังเพียงพอในการประกอบกิจการงาน จึงพักผ่อนอยู่กับบ้าน บางคนมีหลานเล็กๆ ก็ช่วยเลี้ยงหลาน ซึ่งอาจทำให้ผู้สูงอายุจำนวนไม่น้อยรู้สึกเบื่อหน่ายในการดำเนินชีวิตในแต่ละวัน ที่ต้องจำใจอยู่กับบ้าน และอาจรู้สึกว่าตนเองด้อยค่า เพราะไม่สามารถประกอบกิจการงานหาเงินเข้าบ้านได้ หากเป็นเช่นนี้ ย่อมทำให้จิตใจของผู้สูงอายุเศร้าหมอง ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจในการศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมในการส่งเสริมสุขภาพตามวิถีพุทธ แก่ผู้สูงอายุของชุมชนบ้านล้อง อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง” ทั้งนี้ เพื่อแสวงหาแนวทางให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการสร้างเสริมสุขภาพตามวิถีพุทธ แก่ผู้สูงอายุของชุมชน ทั้งในด้านการให้ทาน การรักษาศีล และการเจริญภาวนา เพื่อให้ผู้สูงอายุมีอารมณ์แจ่มใสเบิกบาน ไม่หงุดหงิด ไม่ซึมเศร้า ไม่วิตกกังวลหรือเครียดง่าย ซึ่งจะส่งผลให้คนในครอบครัวรู้สึกดีมีความสุขไปด้วย โดยผู้วิจัย มุ่งศึกษาถึงสร้างเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุตามคติพระพุทธศาสนา เพื่อนำผลการศึกษาไปเผยแพร่ให้ประชากรในชุมชนได้รับรู้และเข้าไปมีส่วนร่วมในการสร้างเสริมสุขภาพแก่ผู้สูงอายุที่เป็นบุรพการีของตนๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1 เพื่อศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมสุขภาพแก่ผู้สูงอายุ
- 2 เพื่อศึกษาข้อปฏิบัติในการส่งเสริมสุขภาพแก่ผู้สูงอายุที่สอดคล้องกับวิถีพุทธ

3 เพื่อแสวงหาแนวทางการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมสุขภาพตามวิถีพุทธ แก่ผู้สูงอายุของชุมชน บ้านล้อง อำเภอกำแพงแสน จังหวัดลำปาง

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “ชุมชนกับการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมสุขภาพตามวิถีพุทธ แก่ผู้สูงอายุ ในชุมชนบ้านล้อง” ครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี ประกอบด้วยวิธีการวิจัยเชิงเอกสาร และเชิงปริมาณ ในลักษณะผสมผสานกัน โดยใช้ชุมชนบ้านล้อง ตำบลหนองหล่ม อำเภอกำแพงแสน จังหวัดลำปาง เป็นแหล่งศึกษาวิจัย และได้กำหนดขั้นตอนและวิธีดำเนินการวิจัยไว้ ดังต่อไปนี้

รูปแบบการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้รูปแบบการวิจัยแบบผสมวิธี ประกอบด้วยวิธีการวิจัยเชิงเอกสาร และเชิงปริมาณ ในลักษณะผสมผสานกัน

ที่มาของข้อมูลการวิจัย

ข้อมูลเอกสาร

1. เอกสารด้านแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมสุขภาพแก่ผู้สูงอายุ จากตำราทางวิชาการทางสังคมวิทยา
2. เอกสารด้านข้อปฏิบัติในการส่งเสริมสุขภาพแก่ผู้สูงอายุที่สอดคล้องกับวิถีพุทธ จากพระไตรปิฎก ฉบับภาษาไทย
3. เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และหนังสืออธิบายหลักธรรมต่างๆ ที่เกื้อกูลต่องานวิจัย

ข้อมูลประชากร

- 1) ประชากร ได้แก่ ประชาชนในชุมชนบ้านล้อง ตำบลหนองหล่ม อำเภอกำแพงแสน จังหวัดลำปาง จำนวน 640 คน
- 2) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนในชุมชนบ้านล้อง ตำบลหนองหล่ม อำเภอกำแพงแสน จังหวัดลำปาง จำนวน 640 คน ได้มาโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน ด้วยวิธีการสุ่มแบบบังเอิญ ได้กลุ่มตัวอย่าง 239 คน (Robrt V. Krejcie and Eayrle W. 1970 : 608-609)

เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามปลายปิด และแบบสอบถามปลายเปิด โดยมีขั้นตอนการรวบรวม การสร้าง และการตรวจสอบเครื่องมือ ดังนี้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

- 1 ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเองจากกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ 1) นำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล และการปฏิบัติเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการ

ส่งเสริมสุขภาพตามวิถีพุทธ แก่ผู้สูงอายุ รวมทั้งข้อเสนอแนะ จากกลุ่มตัวอย่าง ตามจำนวนที่กำหนดไว้ ตามตารางการสุ่มตัวอย่างของเครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) ซึ่งกำหนดประชากรไว้จำนวน 640 คน และได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 239 โดยสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีแบบบังเอิญ แล้วแจกแบบสอบถามให้แก่กลุ่มตัวอย่าง และดำเนินการรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง 2) เก็บรวบรวมข้อมูลจนครบจำนวนที่กำหนดไป คิดเป็นร้อยละ 100 และตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถาม เพื่อนำไปวิเคราะห์ทางสถิติ ในลำดับต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างมาวิเคราะห์ โดยการประมวลผลข้อมูล และใช้สถิติการวิจัยทางสังคมศาสตร์เชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยดำเนินการดังนี้ 1. ปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ได้ใช้สถิติค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) และนำเสนอในรูปตารางประกอบการบรรยาย 2. ข้อมูลด้านการปฏิบัติเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมสุขภาพตามวิถีธรรม แก่ผู้สูงอายุ ที่ได้จากแบบสอบถามปลายปิด ได้ใช้สถิติค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และนำเสนอในรูปตารางประกอบการบรรยาย 3. ข้อมูลด้านข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมสุขภาพตามวิถีธรรม แก่ผู้สูงอายุ ที่ได้จากแบบสอบถามปลายเปิด ได้ใช้สถิติค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) และนำเสนอในรูปตารางประกอบการบรรยาย 4. สูตรสถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล

สรุปผลการวิจัย

แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมสุขภาพแก่ผู้สูงอายุ

การมีส่วนร่วมเป็นการร่วมกันของครอบครัว ชุมชน หรือสังคม เพื่อดำเนินการในกิจกรรมที่ควรทำร่วมกันด้วยความสมัครใจ ดังนั้น การมีส่วนร่วมของบุคคลในสังคม จึงเป็นพลังสำคัญในการร่วมกันจัดกิจกรรมสาธารณะ หรือภารกิจที่เอื้อประโยชน์แก่สมาชิกในชุมชนนั้นๆ การส่งเสริมสุขภาพแก่ผู้สูงอายุ จึงเป็นภารกิจหนึ่งที่ทุกคนในชุมชนควรร่วมกันจัดกิจกรรมต่างๆ ให้แก่ผู้สูงอายุ เช่น กิจกรรมการออกกำลังกาย กิจกรรมรณรงค์การงดเว้นอบายมุข กิจกรรมเสริมความรู้วิทยาการสมัยใหม่ และกิจกรรมสันทนาการ เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อให้ผู้สูงอายุในชุมชนนั้น มีสุขภาพกาย สุขภาพจิตใจที่ดี มีความรู้ทันสถานการณ์ปัจจุบัน และมีอารมณ์แจ่มใส

การมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน มีขั้นตอนที่สำคัญ 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมในการรับรู้ปัญหาและค้นหาสาเหตุของปัญหานั้น 2) การมีส่วนร่วมในการวางแผนและกำหนดเป้าหมาย

ของการดำเนินการ 3) การร่วมกันรับผิดชอบในการปฏิบัติการ และ 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินการนั้น

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบทฤษฎีการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมสุขภาพตามวิถีพุทธแก่ผู้สูงอายุ ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลการวิจัยในข้อที่กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นในระดับสูงสุด และต่ำสุดได้ ดังนี้

ด้านทาน: ข้อที่มีผู้ตอบแบบสอบถามปฏิบัติสูงสุดที่สุด ได้แก่ ได้เตือนสติญาติผู้สูงอายุให้ทำใจให้สบาย

ด้านศีล: ข้อที่มีผู้ตอบแบบสอบถามปฏิบัติสูงสุดที่สุด ได้แก่ ชุมชนให้ความสำคัญต่อผู้สูงอายุ โดยการพูดกับผู้สูงอายุด้วยความเมตตา กรุณา ด้วยใจจริง

ด้านภาวนา: ข้อที่มีผู้ตอบแบบสอบถามปฏิบัติสูงสุดที่สุด ได้แก่ ได้เตือนญาติผู้สูงอายุเสมอๆ ให้ระวังในเรื่องการรับประทานอาหาร และยารักษาโรค โดยต้องตรวจสอบให้เห็นชัดก่อนว่า เป็นสิ่งที่ควรรับประทานได้ ไม่มีโทษ

ข้อเสนอแนะ

ด้านทาน:

ลูกหลานและสมาชิกในครอบครัว ควรให้การอนุเคราะห์ในด้านอาหาร เสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค ที่อยู่อาศัย และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ แก่ผู้สูงอายุในครอบครัว เพื่อเป็นการเลี้ยงดูท่านให้สุขสบายทั้งกายและจิตใจ เป็นการแสดงออกถึงความกตัญญูต่อบุพการีบุคคล ซึ่งจะเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ลูกหลานในรุ่นต่อไป

ด้านศีล:

ครอบครัวควรร่วมกับชุมชนหาวิธีการให้ผู้สูงอายุในชุมชนไม่ยุ่งเกี่ยวกับอบายมุข เช่น การดื่มสุรา การเล่นการพนัน หรือการเกี่ยวข้องกับสารเสพติด เพราะอบายมุขทุกประเภท จะทำให้ผู้เข้าไปเกี่ยวข้องด้วย มีสภาพชีวิตเสื่อมลง เสียเกียรติ เสียชื่อเสียง และร่างกายทรุดโทรม ซึ่งไม่เป็นผลดีต่อผู้สูงอายุ

ด้านภาวนา:

ลูกหลานและสมาชิกในครอบครัว ควรหาโอกาสนำพาญาติผู้สูงอายุไปร่วมงานบุญ ฟังพระสงฆ์เจริญพุทธมนต์ ที่บ้านงานในชุมชน ซึ่งจะช่วยให้จิตใจของผู้สูงอายุเป็นสุขที่ได้ร่วมทำบุญ และยังช่วยให้ท่านตื่นตัวที่ได้พูดคุยกับผู้คนจำนวนมากในชุมชน ทำให้ท่านหายเหงา

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบทฤษฎีการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมสุขภาพตามวิถีพุทธ แก่ผู้สูงอายุ ผู้วิจัยเห็นว่ายังมีอีกหลายประเด็นที่ควรนำมาเป็นหัวข้อการวิจัย อาทิ

1. ควรวิจัยเรื่อง การให้ทานเป็นฐานการเสริมสร้างเมตตาธรรม ทำให้จิตใจมีความปรารถนาดีต่อผู้อื่น
2. ควรวิจัย การรักษาศีลแบบสัมปตัตติวิธี เป็นการตั้งเจตนางดเว้นสิ่งที่เห็นว่าเป็นโทษ
3. ควรวิจัย หลักภาวนา เป็นหลักการฝึกตนให้สมบูรณ์ทั้งกาย จิตใจ และสติปัญญา

References

- บุษยา สังขชาติ, วรวรรณ จันทวีเมืองและสุรีย์พร ชูแสง, พฤติกรรมการสร้างเสริมสุขภาพในผู้สูงอายุ
ชมรม ผู้สูงอายุเทศบาลนครสงขลา, สงขลา, วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี , มปป
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติสำนักนายกรัฐมนตรี้, แผนพัฒนา
เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555 – 2559.
- สำนักส่งเสริมและพัฒนาสุขภาพจิต, การส่งเสริมสุขภาพจิตผู้สูงอายุ, [ออนไลน์], แหล่งที่มา
:www.sorpsor.com, [9 ก.ย. 2561].